

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדרות וכו', והלבישן טליתות שכולן תכלת. בלא ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צלילת לא פטורה (רס"י).

וקשה מאי הוה קשיא ליה במצות ציצית טפי מכל מצות התורה שהיא חוקים וגוה"כ.

וי"ל עפ"משרז"ל מכות (יא). מפני מה נאמרה פר' ערי מקלט ביהושע בלשון עזה מפני שהן ד"ת פירש"י דכתיב וידבר.

והנה בבח"ת כתיב וידבר הו"ן מפר' ציצית דכתיב ויאמר בלשון רכה. והמעם נראה משום דכתיב למען תזכרו וכו' פי' דציצית הוי עצה טובה שעל ידה ישמרו שאר המצוות ועצה לא שייך לומר בלשון עזה, וא"כ הוקשה לו לקרח דבעצה טובה לא שייך חוק וגוה"כ. אבל האמת שעצת התורה חוזרת להיות חוק ודו"ק.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדרות וכו', והלבישן טליתות שכולן תכלת. בלא ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צלילת לא פטורה (רס"י).

הענין כבר כתבו המפרשים שבא למעון שהואיל וכל העדה קדושים א"צ ליחידים להתגדל עליהם כמו שהמלית שכולה תכלת א"צ לחוט מיוחד של תכלת. והנה תפס ענין התכלת כמ"ש רש"י ס"פ שלח כי לי כל בכור ביום הכותי וגו' הקדשתי וגו' וכתיב ואקח את הלויים תחת כל בכור. והנה נחלק קרח על כללות הלויים והכהונה כמ"ש רש"י עה"פ וידע ה' את אשר לו ואמר שכל העדה כולם קדושים וכולם ראויים לכך וכולם יכולים להיות כתכלת שהיא זכר למכת בכורות וה"נ הלויים היא זכר למכת בכורות כתכלת וכל ישראל ראויים לכך והרי הם כמלית שכולה תכלת.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

כ' האר"י (ספר הליקושים תהילים צב) צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח שיהיה לו תקון לע"ל. והדבר קשה כחומץ לשניים לקרוא לקרח בשם צדיק. אבל באמת אין זו כונתו של האר"י. כי הנה עיי"ש שפי' מ"ש קודם לכן בפרוה רשעים כמו עשב הם יונם ויומברום שעשו את העגל ועליהם הוא אומר להשמידם עדי עד, אבל צדיק כתמר יפרח וכו'. ותמוה מאד מה ענין יונם ויומברום אצל קרח.

אך פשוט שכונת האר"י"ל למ"ש במד"ת (הובא בליקוט תהלים תתמ"ה) צדיק כתמר יפרח זה אהרן (שנאמר בו) והנה פרח מטה אהרן ע"ש, וז"ש האר"י"ל שהפסוק אומר שלא תאמר שאהרן עשה העגל אלא יונם ויומברום הם עשאוהו וישמדו עדי עד, אבל צדיק זה אהרן כתמר יפרח, ורמז הכתוב בס"ת קרח לומר שאף לקרח יהיה תקון ואף הוא ילוח לאהרן כשאר אחיו בני לוי. אבל לא נתכון האר"י"ל מעולם לקרות לקרח בשם צדיק. ונכון.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

קרח ר"ת קשי רשע הטאת. ורמזו בשמו ג' הכתות. קשי רמז לקרח עצמו וכמ"ש רש"י כיון שראהו קשה עורף. רשע רמז לדתן ואבירם דכתיב (לקמן, כה-כו) וילך אל דתן ואבירם וגו' האנשים הרשעים האלה. וכן במצרים הוא אומר (שמות ב, יג) ויאמר לרשע למה תכה רעך ופירש"י רשע כמותך, וארז"ל שדתן ואבירם היו. הטאת רמזו לר"ג איש כמ"ש (לקמן יז, ג) החטאים האלה בנפשותם. (ועי' באד"א ס"פ עקב עה"פ זכור לאברהם ליצחק וליעקב).

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, ג).

הענין כי משלמות כלל ישראל הוא התחברם והתקשרם להיות כגוף אחד בעל איברים רבים ושונים זה למעלה מזה וכל אחד במעמדו הולך מהלך השלמות לכל הגוף, כמו שהאריכו הקדמונים.

והנה קרח רצה לגרום פירוד שיהיה כ"א ענין בפ"ע ויהיו כולם שווים במדרגתם, וז"ש רש"י בדרכי עבו"ם יש נמוסים הרבה כומרים הרבה וכולם מתקבצים בבית אחד ע"ש. והענין כי קשר רשעים אינו מן המניין והם מעלמא דפרודא סוד רה"ר וכידוע בסוד הקליפות שהם י"א שהוא פירוד משא"כ ספירות הקדושה הם עשר שהוא אחדות, והנה הקטרת הם י"א סממנים שהם להכניע י"א הקליפות כמ"ש האר"י (שעה"כ ש"י), וז"ע שם קטרת מלשון קשר להכניע עולם הפירוד. ולכן נתגבר משה על קרח בכח הקטרת.

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, ג).

לכאורה נחלק קרח על אהרן ולא על משה. וכבר הרגיש רש"י בזה וכתב אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיד כהונה.

אך הענין כי הנה כתב במגלה עמוקות כי משה ביקש שיהלך הקב"ה גדולתו ואע"פ שיהיה יהושע המנהיג המדיני ישאר משה מנהיג רוחני, וא"ל הקב"ה רב לך יש לך רב ומוני יהושע וכמאור"ל. והנה באמת בזמן יהושע נחלקה המנהיגות וכמ"ש ולפני אלעזר הכהן יעמוד וזשארז"ל ונתת מהודך עליו ולא כל הודך וכשרצה קרח כהונה רצה אותה בשלמותה שנכלל בה ההנהגה הרוחנית כדרך שהיתה לאלעזר. וז"ש לו משה רב לכם פי' יש לכם רב דהיינו משה והכן. והנה אלעזר לקח זה וז"ש אמור אל אלעזר וירם את המהותות פי' ירים לעצמו נורמו לדבר אלעזר בני' קרח).

(והנה לקמן פ' חוקת ביארנו כי פרה תיקון לחטא קרח שהרהר אחר המצות ע"ש. ויבואר בזה מש"כ בפרה ונתתם אותה אל אלעזר וע"ש ברמב"ן).

ונ' עוד כי אלעזר לקח בחינה זו של פני משה כפני חמה, ולכך נאמר ביהושע ולפני אלעזר הכהן יעמוד שיקבל הימנו כדרך שהלבנה מקבלת אורה מן החמה ונרמז לדבר אלעזר ר"ת עין לא ראתה אלקים וזלתי שיהיה כצאת השמש בגבורתו שאין אדם יכול להסתכל בו) ולכך כשם שהפרה נתיחסה ביהוד למשה, כמ"ש רש"י ר"פ חוקת עה"פ ויקחו אליך, לעולם היא נקראת על שמך, ה"נ היה מצותה באלעזר דוקא שאף הוא ה' בו מבחי' משה.

והנה שמואל ואלקנה אביו שהיו מבני בניו של קרח תיקנו חטאו של קרח, שקרח רצה ליקח מעלתו של אלעזר ואילו שמואל ואלקנה החזירו הכהונה הגדולה לאלעזר, וכמ"ש רש"י בס' שמואל (א' ב'), אמור אמרתי ביתך ובית אביך יתחלכו לפני וגו', מתחלה נתתי כהונה גדולה לאלעזר הכהן כו', וכימי פלגש שפקרו ישראל ברוב המצות ומי גרם להם פינחס וכיו"ב שהיה להם לסבב מעיר אל עיר ולהוכיחם נמלתי הכהונה גדולה מהם ונתתיה לך שמכני איתמר אתה ואמרת יתחלכו לפני עד עולם כו'. ועתה נאום ה' חלילה לי כי מכבדי אכבד, את בני פינחס שכיבד אותי בשיטות, וכן היתה בימי שלמה כשבנה ביהמ"ק ויגרש שלמה את אביתר מהיות כהן לה' כדבר ה' אשר דבר אל בית עלי ונעשה צדוק כ"ג תחתיו שהיה מבני פינחס, עכ"ל.

והענין בכ"ז יבואר עפ"מ"ש בפ' שמות עה"פ שלח נא ביד תשלח בענין משה ואהרן שהם ב' בחינות, מלך וכהן, ומשה היה בבחי' לא איש דברים אנכי ואילו על אהרן נאמר הוא יהיה לך לפה, וע"ע בפ' בראשית עה"פ ויבדל אלקים בין האור ובין החשך מה שהארכתי בענין ב' בחינות אלו מלך וכהן שהיו גם בבית שני וכן לעת"ל יהיה שם משיח ואליהו יעו"ש באורך. והנה גם בכניסתן לארץ היו שם שניים, יהושע ואלעזר, אלא

שנשתנה הסדר מכפי שהיה במדבר, שבמדבר היה משה לעם מול האלקים ואהרן היה לו לפה וכמ"ש ודבר הוא לך אל העם, ואילו אצל יהושע היה הדבר בהיפך, שיהושע הנחיק את העם ואלעזר שאל לו במשפט האורים לפני ה', [והטעם לזה יבואר בסמוך]. ומתוך שאלעזר ובנו פינחס היו כולם קדש לה' ולא התערבו בהנהגת העם לפיכך פקרו העם ברוב המצות, וכמו שהדגיש הכתוב במעשה הפלגש, בימים ההם אין מלך בישראל איש כל הישר בעיניו יעשה, היינו שאע"פ שבח' כהן היה שם אבל בח' מלך לא היה. לפיכך נמלה אז הכהונה גדולה מאלעזר וניתנה לאיתמר [כי אלעזר ר"ת עין לא ראתה אלקים זולתך כי הוא כולו קדש לה' ואילו איתמר ר"ת תוכו רצון אהבה מבנות ירושלים היינו שדבק במדתו של אהרן להיות אוהב את הבריות ומקרבן לתורה ועמ"ש עוד בזה בפ' במדבר]. ולכן היה עלי גם שופט וגם כ"ג, אולם משחמאו בני עלי חזרה כהונה גדולה לבני אלעזר ואף חזר הדבר להיות שם שתי בחינות מלך וכהן, וכדרך שהיה ביהושע ואלעזר, אלא שבדבר אחד היה שם שינוי, שביהושע כתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד, אבל עתה נשתנה הדבר להיות הכהן עומד לפני המלך וכדכתיב והקימותי לי כהן נאמן וגו' והתהלך לפני משיחי [ועיין ברד"ק שם שנתעורר ממ"ש ולפני אלעזר הכהן יעמוד ונדחק ליישב, ולמ"ש א"ש].

ובזה יבואר מה שאח"כ בתוכחת איש האלקים אל עלי, הנגלה נגלית אל בית אביך בהיותם במצרים, ופירש"י מכאן שנתנבא אהרן במצרים. פ' הלא במצרים כל אותן השנים היה אביך אהרן המנהיג את העם במקום משה, ומפני מה עכשיו שאף אתה יש בידך שני הכתרים, שופט וכהן, אתה מתרפה בהנהגה.

והטעם לשינוי שהזכרנו שמשם היה לעם מול האלקים ואהרן היה לו לפה ואילו ביהושע ואלעזר היה להיפך ואילו בעלי נתחברו שתי הבחינות ביחד ושוב בימי המלכים נפרדו, הוא, כי הנה בו' מקומות שרתה שכינה וכולם חרבו והם כנגד שבעת מלכין קדמאן דמיתו, במדבר כנגד חסד (כמ"ש זכרתי לך חסד נעורך וגו' לכתך אחרי במדבר). בגלגל כנגד גבורה (שאו היתה מלחמת ל"א מלכים). בשילה כנגד ת"ת (וז"ש ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם בסוד לתפארת אדם לשבת בית). נוב וגבעון כנגד נ"ה. בית ראשון כנגד יסוד (ולכן שלט אז שבט אפרים בן יוסף על רוב השבטים שהוא בחי' יסוד). ובית שני (שלא חזר לשם אלא מלכות יהודה) כנגד מלכות (שבה הוא ענין תושבע"פ ולכן נתגלה אז אורה הגנוז של תושבע"פ כמ"ש בפ' בראשית עה"פ ויבדל אלקים וגו'). והנה ביארנו (שם) כי שתי הבחינות מלך וכהן הם חסד ודין, כי כהן בחסד ומלך דין, ולכן במדבר שהיתה אז ההנהגה במדת החסד היתה בחי' המלך דהיינו משה מסותרת וההנהגה הגלויה היתה ע"י אהרן הכהן כמ"ש ודבר הוא לך אל העם. משא"כ בגלגל ששלטה מדת הגבורה היה הדבר בהיפך שההנהגה הגלויה היתה ע"י יהושע שהי' בחי' מלך והנהגת הכהונה היתה בהעלם וכמ"ש ולפני אלעזר הכהן יעמוד, ואילו אח"כ בשילה ששלטה מדת תפארת שממוזגת מב' המדות חסד וגבורה התאחדו אף כ' הבחינות מלך וכהן באדם אחד דהיינו עלי. [ועיקר השראת השכינה בשילה היה בימי עלי, שכן מימות פינחס לא נזכר שם שילה בכתוב ועכצ"ל שכל אותו הזמן היה ענין שילה ברפיון עד שנתחזקה בימי עלי].

והנה כתיב בפ' פינחס ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת קרח וגו' ויהיו לנם. והנה נם בגי' עלי. רמז למש"נ שבימי עלי נתקן הטאור של קרח שרצה ליקח מעלתו של אלעזר וזה נתקן ע"י שמואל שהחזיר הכהונה גדולה לבני אלעזר.

ובדברינו יבואר ג"כ מ"ש בסנהדרין (ק"י). שאמרה לו אשתו לקר א' ס"ד תכלתא חשיבא אפיק גלימי תכלתא וכסינהו לכולהו מתיבתך [ולא משמע הלשון כאותו מדרש שהביא רש"י בחומש שהלבישם מלית שכולה תכלת כדי לשאול אם חייבת בציצית] והענין כמ"ש בהפטר שמיני בבואור ענין מעיל ואפוד כי מעיל בחי' התקוששו קשוט עצמן, ואילו אפוד בחי' וקושו קשוט אחרים. והנה ביארנו כי קרח רצה ליקח מעלתו של אלעזר, וביארנו ג"כ שאלעזר היתה מדתו להיות כולו קדש לה' ולא

להתערב בצרכי הצבור, וזה בחינת המעיל שהיה כליל תכלת וכתיב ביה והיה פי ראשו בתוכו, שזו מדתו של אלעזר כנ"ל, ולכן קרח שמען על עדתו כי כל העדה כולם קדושים הלבשים מלית שכולה תכלת לרמזו על מעלה זו.

ויהי למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם (טז, טז).

ג' במסורה אל תפן, הכא, ואידך אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו (דברים ט, כז), ואידך אל תפן אל און (איוב לו, כא). פ' כי רמז כאן לכל ראשי המחלוקת. אל תפן אל מנחתם קאי אדתן ואבירם דמיירי ביה קרא. אל תפן אל קשי וגו' קאי על קרח, כמ"ש האר"י "דקרח ר"ת קשי רשע חטאת. אל תפן אל און הוא און בן פלת וביקש משה על כולם שלא יפנה אליהם הקב"ה.

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג).

בסנהדרין (קט, ב) עדת קרח אין להם חלק לעה"ב שנא' ותכם עליהם הארץ בעוה"ז ויאבדו מתוך הקהל לעוה"ב, דברי ר"ע. ר"י בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנא' תעיתי כשה אובד בקש עבדך. ובמכות (כד, א) אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מתקף לה רב פפא ודילמא כאבידה המתבקשת.

ונראה ע"פ מש"כ התוס' פ"ק דקידושין (לא, ב) בשם המדרש מזמור לאסף שאסף אמר שירה על שטבעו בארץ שעריה משל לשפחה שהלכה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר והיתה מצטערת ובוכה עד שבאת שפחת המלך לשאוב ובידה כלי של זהב ונפל אותו הכלי שם התחילה הראשונה לשורר ואמרה מי שיוציא אותו של זהב יוציא כדי עמו כך בני קרח שהיו בלועין כשראו שטבעו בארץ שעריה אמרו שירה שאמרו מי שיוציא השערים יוציא גם אותנו.

וא"כ י"ל דהוה ששמה אסף שמקודם חשש לאבידה שתהא עולמית וכיון שראה גלות ישראל שנתקיים בהם קרא דאבדתם בגוים וגו' שמה דע"כ האבדה היא כאבידה המתבקשת.

ויוכן בזה המסורה ג"פ ובקשתם, חדא גבי עדת קרח ובקשתם גם כהונה (טז, י), ואידך ובקשתם משם את ה"א ומצאת (דברים ד, כט) ועוד ובקשתם אותי (ירמי' כט, יג).

ויומאת לפמ"ש"כ המפרשים בפירוש אבידה המתבקשת שהאבידה עצמה מסייעת בביקוש וכהמשל שהביא הקרא תעיתי כשה אובד שהשה עצמו גועה ומבקש בעליו וכן הוא כאן שתנאי יש בדבר שישובו ויבקשו את ה' ואת דוד מלכם. וא"כ נמצאנו למדין שאף עדת קרח טעונים ביקוש שהם יעזרו בביקוש ובלא"ה לא יחזרו.

ונלזו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם (יה, ד).

ד' במסורה ונלזו, חדא הכא, ונלזו עליך, ונלזו עליהם רבים בחלקלקות (דניאל יא, לד), ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלזו וגו' (ירמיה נ, ה), ונלזו גוים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם (זכריה ב, טז).

יבואר עפ"מ"ש הרד"ק סוף ישעיה (סו, כא) וגם מהם אקח לכהנים ללוויים, לצורך הכהנים להיות להם חוטבי עצים ושואבי מים, וכן אמר בנבואת זכריה ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' ר"ל הגבעונים שהם חוטבי עצים ושואבי מים כי מגדולי הגוים יהיו עובדי הכהנים עכ"ל.

וז"ש כי מקודם נלזו עליהם רבים בחלקלקות, פ' הגבעונים שבאו בערמה [ועיין במשנה ערכין עשרה עבדי כהנים היו (אוהזו כלי שיר) דברי רבי מאיר. וצ"ב מה ענין עבדים לכאן. אך הם הגבעונים שהם נלזים לעבודת ביהמ"ק]. אבל לעת"ל בשעה שנא' ציון ישאלו וגו' אז ונלזו גוים רבים אחרים במקום הגבעונים שבאו בערמה אבל הם יהיו לי לעם שיתגייירו באמת.

* ובאמת קשי רשע חטאת רומז נמי להא, דקשי רומז לקרח כיון שהוא קשה עורף, רשע רומז לדתן ואבירם כמ"ש סורו מעל אהלי האנשים הרשעים וכן במצרים רשע למה תכה רעך, חטאת רומז למאמתיים וחמישים איש כמ"ש החמאים הללו בנפשותם.